

Faglærtes mobilitet

Af NIHB@kl.dk

Medarbejdernes kompetencer er centrale for en virksomheds muligheder for at udvikle sig, og i disse år stiger beskæftigelsen, og virksomhederne kæmpes i stigende grad om at hverve unge med gode kompetencer.

Det er vigtigt, at de unge i deres valg af erhvervsuddannelser tænker over, hvilke muligheder uddannelserne senere hen vil give på arbejdsmarkedet. En væsentlig parameter i den forbindelse er, hvor fleksible beskæftigelsesmuligheder de enkelte erhvervsuddannelser kan give. Nogle erhvervsuddannelser er fleksible og kan bruges i mange jobfunktioner, mens andre er meget målrettede og kun meget lidt anvendelige i andre jobfunktioner.

Formålet med dette analysenotat er at undersøge den faglige fleksibilitet blandt faglærte, og hvordan de faglærte efterfølgende vælger at udnytte deres kompetencer. Har de fundet deres livsbekæftigelse, eller finder de senere en anden uddannelse eller en anden vej til at udnytte deres nuværende uddannelse.

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 17

Analysens hovedkonklusioner

- De fleste faglærte starter med at arbejde inden for det kerneområde, hvor de er uddannet eller typisk er beskæftiget
- Mange faglærte søger i løbet af nogle år videre til job uden for deres kerneområde, og nogle grupper har tilsyneladende let ved at skifte branche
- En del af de faglærte gennemfører en videregående uddannelse inden for deres fagområde eksempelvis en tandklinikassistent, der bliver tandplejer eller mureren, der bliver
- Nogle faglærte har svært ved at anvende deres væsentligste kompetencer uden for deres kerneområde eksempelvis frisører og tandklinikassistenter
- Indkomstmæssigt klarer de faglærte uden for kernebrancherne sig ofte lige så godt eller bedre end dem i kernebrancherne

Indhold

1 Færre får en erhvervsuddannelse	2
2 Metode og data.....	3
3 Fem grupper af faglærte.....	3
3.1 Faglærtes videreuddannelse	5
3.2 Faglærtes beskæftigelse i "kernebrancher".....	7
3.3 SOSU-assistenten er ældre, når de bliver uddannet	10
3.4 Frisører er oftere selvstændige	11
3.5 Lønmodtagere har højere indkomst end selvstændige	12
3.6 Sammenfatning og konklusion	15
Bilag 1 – Faglærtes kernebrancher	16
Bilag 2 Uddannelse for faglærte i 40'erne og 50'erne	16

1 Færre får en erhvervsuddannelse

Der er politisk fokus på at få flere unge til at vælge at gennemføre en erhvervsuddannelse, men selvom en ung bliver uddannet til tømrer, så fortsætter han ikke nødvendigvis med at arbejde som tømrer, indtil han bliver pensionist. Måske gennemfører han senere endnu en uddannelse, eller måske finder han beskæftigelse uden for kerneområdet for en tømrer.

Baggrunden er, at tilgangen til erhvervsuddannelserne er faldet betydeligt de seneste 10 år, og virksomhederne frygter, at de kommer til at mangle forskellige typer af faglærte de kommende år. Målet for analysen er at belyse de faglærtes tilknytning til kernebrancherne, hvor de typisk er uddannet, og samtidig beskrive de faglærtes eventuelle fortsatte uddannelse eller brancheskift.

Regeringen, erhvervsorganisationer og politiske partier arbejder på, at færre skal gennemføre en gymnasial uddannelse, mens flere skal gennemføre en erhvervsfaglig uddannelse. Modelberegninger fra DI, AE-rådet og DREAM-gruppen har vist et behov for at uddanne fra 44.000 til 85.000 flere faglærte, end hvad som den nuværende uddannelsesfrekvens vil give¹.

¹ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2016): Danmark kommer til at mangle faglærte. Notat.

Iversen, A., J. Zangenberg Hansen og P. Stephensen (2016): Mismatch på det danske arbejdsmarked. Rapport fra DREAM-gruppen.

Klintefelt, T. (2015): Virksomhederne vil mangle 44.000 faglærte om 10 år. DI Indsigt, september 2015.

Beregningerne bygger alle på fremskrivninger af både udbud og efterspørgsel efter faglærte, og som det bemærkes i analysen fra DI, er der en betydelig usikkerhed i beregningerne, fordi de faglærte ikke alle varetager en arbejdsfunktion, hvor netop deres uddannelse er en nødvendighed. Hvis en automekaniker arbejder som chauffør, kunne dette job måske varetages af en ufraglært eller en frisør uden større efteruddannelse.

Et centralt spørgsmål er netop, hvilke typer af faglærte det er samfundsøkonomisk at uddanne, idet der er en betydelig forskel på at uddanne SOSU-assistent, frisører eller automatikmekanikere. Selv med en betydelig fleksibilitet, så er det ikke muligt at efteruddanne en frisør til at arbejde som værktøjsmager, mens det er lettere at efteruddanne en automekaniker til at arbejde som værktøjsmager.

2 Metode og data

Analysen gennemføres ved brug af anonymiserede oplysninger fra registre. Udgangspunktet for analysen er informationer om gennemførelse af en faglært uddannelse, hvor der både analyseres på hele befolkningen i den erhvervsaktive alder og på de faglærte, som afsluttede uddannelsen for 10 år siden.

Vi har udvalgt fem typer af faglærte med forskellige kvalifikationer. Det er frisører, tandlægeklinikassistenter, automekanikere, murere og SOSU-assistent. De fem uddannelser udmærker sig ved at have deres kerneområde i forskellige brancher, og mens det hovedsagelig er mænd, der er automekanikere og murere, så er der langt flere kvinder end mænd inden for tandklinikassistenterne, SOSU-assistenterne og frisørerne.

Vi undersøger de faglærtes faglige mobilitet, eventuel videreuddannelse og beskæftigelse ved at følge personerne fra afslutningen af deres uddannelse til afslutningen af analysen.

3 Fem grupper af faglærte

Vi har udvalgt fem grupper af faglærte med forskellige karakteristika og med beskæftigelse i forskellige brancher. De har det fælles træk, at de har deres faglig dybde i en enkelt branche, hvilket er det modsatte af en gruppe som kontorassistenter, der kan være beskæftiget i mange forskellige brancher. De udvalgte uddannelser er, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1 Udvalgte faglærte uddannelser, 2015

Uddannelse	Uddannede	Andel mænd
Automekaniker	58.000	99,5
Murer	24.000	98,9
Frisør	22.000	7,0
Tandklinikassistent	11.000	0,4
SOSU-assistent	49.000	4,9

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 17

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Dato: 22. januar 2018

Alle uddannelserne er forholdsvis kønsopdelte, hvor mureren og automekanikeren typisk er mænd, så er frisøren, tandklinikassistenten og SOSU-assistenten typisk uddannelser for kvinder, selvom der inden for alle grupper findes et mindretal af det modsatte køn. Den svarer dog i store træk til den kraftige kønsopdeling, som der eksisterer inden for en række faglærte uddannelser, jf. tabel 3.2.

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk

Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

Det er kun SOSU-assistenten, der typisk er beskæftiget i den offentlige sektor samt et mindretal af tandklinikassistenter i børnetandplejen, mens de øvre uddannelsesgrupper typisk er beskæftiget i den private sektor i deres kernebranche.

www.kl.dk

Side 4 af 17

Tabel 3.2 Personer 19-69 år med en højeste uddannelse som faglært.

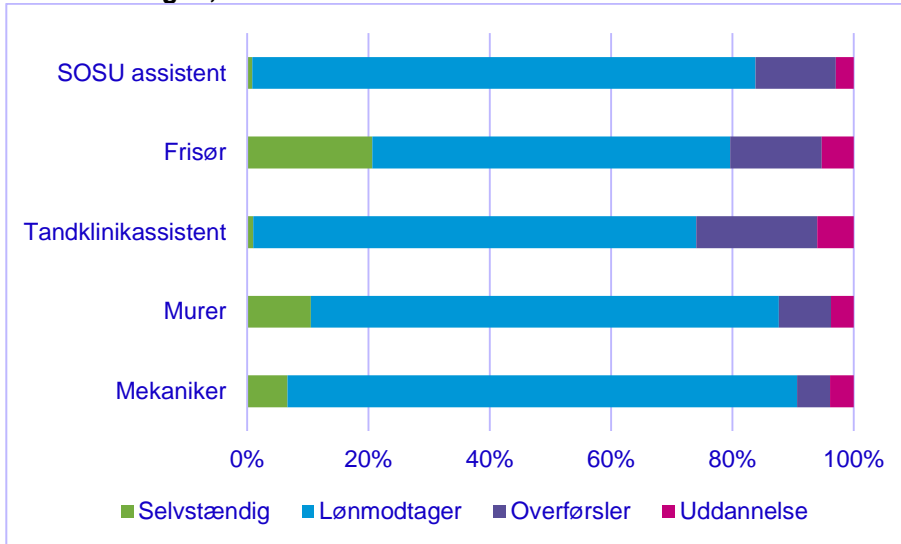
	2007	2017	Æn- dring	Andel mænd
	----- Antal personer -----			-- Pct. -
Erhvervsfaglige uddannelser	1284917	1220127	-64790	55,3
Omsorg, sundhed og pædagogik (OSP)	137429	153403	15974	7,6
Kontor, handel og forretningsservice (KHF)	505036	437074	-67962	34,3
Fødevarer mv. (FJO)	80031	78455	-1576	55,8
Jordbrug og natur (FJO)	50613	54358	3745	78,9
Oplevelsesområdet (FJO)	26135	21031	-5104	7,3
Byggeriområdet (TBT)	136299	135135	-1164	93,8
Teknologiområdet, strøm og elektronik mv. (TBT)	60600	64866	4266	98,0
Teknologiområdet, grafisk teknik og medieproduktion (TBT)	23050	20268	-2782	71,7
Teknologiområdet, cykel-, auto- og skibsmekanik mv. (TBT)	89777	87629	-2148	99,3
Teknologiområdet, maskinteknik og produktion (TBT)	158756	123693	-35063	79,5
Teknik- og industriuddannelser i øvrigt (TBT)	851	458	-393	41,9
Transport og logistikområdet (TBT)	9272	17058	7786	88,0
Andre erhvervsfaglige uddannelser	6781	5349	-1432	91,9

Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik.

3.1 Faglærtes tilknytning til arbejdsmarkedet

Personerne med en faglært uddannelse er i høj grad erhvervsaktive, uanset hvilken af de udvalgte uddannelser de gennemfører. Ser vi på de faglærte med uddannelsesafslutning i 2005, så var over 80 pct. af dem i beskæftigelse 10 år senere, og kun blandt tandklinikassistenterne var beskæftigelsesgraden lavere end 80 pct., jf. figur 3.1. Samtidig var i gennemsnit 4 pct. under uddannelse i 2015, og her ligger tandklinikassistenterne med den højeste andel under uddannelse med 6 pct. Samtidig er der dog over 20 pct. af tandklinikassistenterne, som er på offentlige overførsler i forbindelse med eksempelvis ledighed, sygdom, barsel eller førtidspension, hvilket er noget højere end frisører og SOSU assistenter, og det er mere end dobbelt så højt som mekanikere og murere.

Figur 3.1 Faglærte tilknytning til arbejdsmarkedet 10 år efter uddannelsesafslutningen, 2015

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Sammenlignet med de faglærte med 10 års jubilæum i 2010 er der dobbelt så stor en andel i færd med en uddannelse i 2015, mens der er færre på offentlige overførsler. Det er bl.a. en lavere ledighed for murere, som påvirker dette gennemsnit for faglærte personer på offentlige overførsler. Andelen af selvstændige er også faldet, men til gengæld er der en højere andel af lønmodtagere.

3.2 Faglærtes videreuddannelse

Den faglærte uddannelse er ikke nødvendigvis også den sidste uddannelse, som personen gennemfører, idet en del af befolkningen senere gennemfører flere uddannelser. Det kan være en videreudbygning af deres faglige uddannelse, hvor eksempelvis en SOSU-assistent, der uddanner sig til sygeplejerske, eller det kan være en uddannelse inden for et helt andet område, som eksempelvis en automekaniker, der gennemfører en uddannelse til bager eller politibetjent.

Det er uvist, om den næste uddannelse har været planlagt fra starten, eller om der er tale om en senere holdningsændring. En af indikatorerne herfor kan være graden af udnyttelse af den faglærtes første uddannelse og den tidsmæssige afstand mellem de to uddannelser. Hvis en automekaniker uddanner sig til ingeniør, kan det være et planlagt forløb, mens hvis automekanikeren starter på en uddannelse som læge eller pædagog, da virker den faglige uddannelse som en omvej til den efterfølgende uddannelse.

Andelen, der gennemfører en uddannelse efter deres faglærte uddannelse, varierer mellem 10 pct. og 30 pct. af årgangene, jf. figur 3.1. Det højeste omfang af videre uddannelse i denne analyse er fundet for tandklinikassistenterne i 50'erne, hvor 30 pct. af dem havde gennemført en videregående uddannelse efterfølgende. Omfanget af videreuddannelse varierer mellem de forskellige årgange, da såvel uddannelsesomfanget som efterspørgslen efter kvalifikationer har varieret over årene.

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 5 af 17

Efter 10 år havde 11 pct. af tandklinikassistenter gennemført en højere uddannelse, mens 89 pct. fortsat havde den faglærte uddannelse som højeste uddannelse. Yderligere ca. 5 pct. var i gang med en uddannelse, hvilket på sigt forøger andelen med en højere uddannelse jf. tabel 3.

De faglærte havde efter 10 år typisk gennemført en videregående uddannelse, som lå i forlængelse af deres faglærte uddannelse, eksempelvis som tandklinikassistentens valg af en videregående uddannelse som tandplejer. En del havde dog valgt at skifte til en anden type af beskæftigelse, som eksempelvis frisører, der vælger at blive pædagog.

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

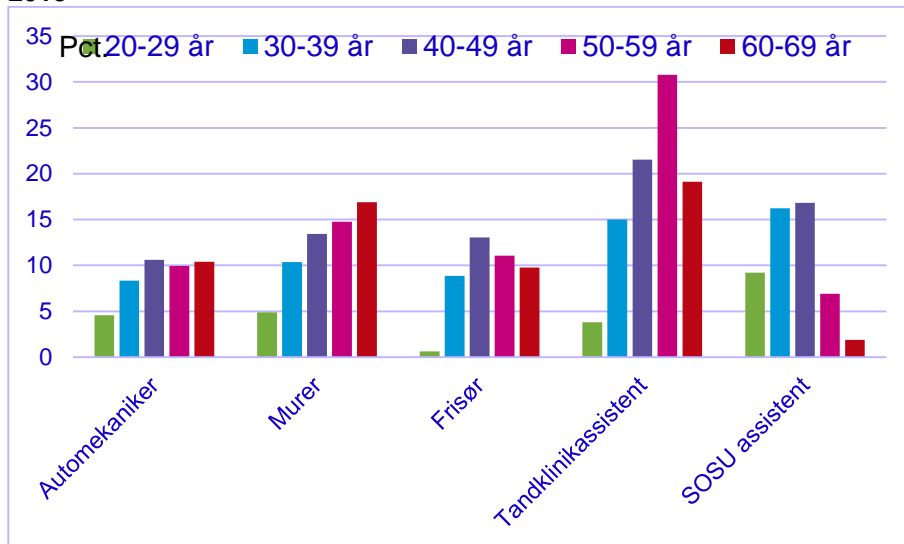
www.kl.dk
Side 6 af 17

Tabel 3.3 Uddannelsesindsatsen 10 år afslutning i 2005, pct.

	Mekani- ker	Murer	Frisør	Tand- Klinik- ass	SOSU ass.
Anden uddannelse	7 pct.	9 pct.	6 pct.	11 pct.	16 pct.
Topscorer	Maskin- mester	Bygn.- Konst.	Pæda- gog	Tand- plejer	Syge- plejer- ske
Under uddannelse	3 pct.	4 pct.	6 pct.	5 pct.	3 pct.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Figur 3.1 Faglærte som gennemførte en videregående uddannelse, 2015

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Der er således uddannet langt flere automekanikere, som nu er mellem 50-59 år, end der er automekanikere mellem 30-39 år, men mekanikerne har alligevel ikke gennemført en videregående uddannelse i samme omfang som tandklinikassistenterne. Her har kun ca. 10 pct. af automekanikerne gennemført en videregående uddannelse, mens det er 20-30 pct. af tandklinikassistenterne.

Nogle faglærte uddanner sig inden for samme område, som eksempelvis murere, der gennemfører en kortere eller mellemlang byggeteknisk uddannelse, mens det hyppigste valg for tandklinikassistenterne er en uddannelse som tandplejer eller som pædagog, jf. bilag 2. I fire ud af de fem uddannelser er den hyppigste videre uddannelse en, som ligger inden for samme arbejdsområde med flere kompetencer, mens det for frisører er en uddannelse som pædagog og derefter en som folkeskolelærer, der er de mest populære videre uddannelser.

Nogle af disse videreuddannelse medfører i sig selv et skift til en anden branche, mens videreuddannelse inden for fagområdet kan resultere i et job i samme branche. Videreuddannelse betyder således ikke nødvendigvis et brancheskift.

3.3 Faglærtes beskæftigelse i "kernebrancher"

Faglærtes uddannelse kvalificerer dem i første række til at varetage et job og nogle jobfunktioner, som svarer til deres uddannelse. For nogle uddannelser er denne afgrænsning meget snæver, fordi den pågældende har en jobfunktion, der kun er anvendelig inden for en eller ganske få brancher. Et eksempel herpå er frisører, der stort set kun kan være ansat i en jobfunktion inden for en branche, nemlig frisørsaloner. Frisør er ligeledes en uddannelse, hvor det er forholdsvist vanskeligt at overføre mange kompetencer til

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk

Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

www.kl.dk

Side 7 af 17

andre jobfunktioner, som ligger inden for samme gruppe af erhvervsuddannelser, som hedder "Fødevarer, jordbrug og oplevelser".

Et eksempel på en erhvervsuddannelse med mange anvendelser er derimod automekaniker, som på den ene side indeholder en række specifikke elementer omkring biler, lastbiler og motorer, men samtidig kan deres kvalifikationer også bruges på andre områder, så de med efteruddannelse kan varetage job inden for fremstillingsindustrien eller relaterede områder.

Mulighederne for at finde beskæftigelse inden for den branche, hvor uddannelsen har fundet sted, eller inden for andre områder spiller en stor rolle for den fremtidig tilknytning til arbejdsmarkedet. De fem udvalgte kategorier af faglærte har alle en høj beskæftigelsesfrekvens, jf. figur 3.2.

Kun tandklinikassistenterne har en lidt lavere beskæftigelsesfrekvens i 20'erne, hvilket bl.a. skyldes en højere ledighed og flere på andre midlertidige overførsler på hver knap 10 pct. i 20'erne hvilket er mere end de øvrige uddannelser. Desuden er næsten 12 pct. af tandklinikassistenterne i 20'erne under uddannelse, mens der inden for de andre uddannelser er fra 6 pct. til 9 pct. under uddannelse i 20'erne. Det viser også, at de unge tidligt vælger at tage en videre uddannelse eller en anden uddannelse.

Den store forskel ligger i beskæftigelsen for personerne over 60 år, hvor beskæftigelsen er høj for automekanikere og SOSU-assistenters, mens den er lavere for frisører og klinikassistenter. Stort set alle uden for arbejdsmarkedet over 60 år er på permanente offentlige overførsler.

Murerne har en beskæftigelse under 40 pct., hvilket er lavere end SOSU-assistenternes, men den er højere end frisørerne eller tandklinikassistenternes.

Selvom beskæftigelsen er høj, så betyder det ikke nødvendigvis, at de er beskæftiget inden for deres uddannelsesområde. Det ser man klart inden for autobranschen, hvor mange glider fra et af deres uddannelsesområder og til en anden branche, mens brancheglidningen er mere moderat inden for de andre områder.

Dato: 22. januar 2018

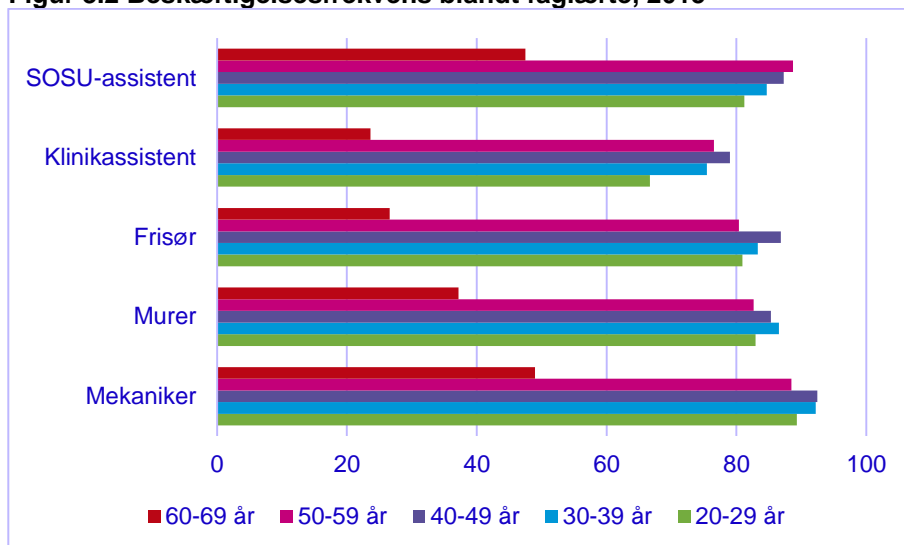
Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 8 af 17

Figur 3.2 Beskæftigelsesfrekvens blandt faglærte, 2015

Kilde: Egen beregninger på baggrund af registerdata.

Spørgsmålet er, om de kan udnytte deres faglighed eller om valget af en ny uddannelse, og om et nyt job indebærer, at de ikke udnytter de kompetencer, som de har erhvervet under deres faglærte uddannelse.

For frisørerne og tandklinikassistenterne vil et brancheskift oftest indebære andre arbejdsfunktioner. Her er mindre end 50 pct. af frisørerne i 40'erne beskæftiget inden for frisørfaget, og det samme gælder for klinikassistenterne, jf. figur 3.3. Derimod er det godt halvdelen af murerne, som fortsat arbejder inden for bygge og anlægs branchen i 40'erne, mens murerne uden for bygge og anlæg er bredt fordelt på bl.a. fremstilling, handel og transport samt offentlig administration, undervisning og service.

Automekanikerne finder hurtigt et job i andre brancher, idet kun halvdelen af automekanikerne i sidste halvdel af 20'erne er beskæftiget inden for bilhandel eller autoværksteder. Til gengæld er godt 15 pct. beskæftiget inden for fremstilling, mens en stor andel er inden for handel og transport, erhvervs-service eller offentlige brancher. Denne spredning på brancher gælder også for de ældre automekanikere. Det viser, at denne gruppe er fleksibel og kan være beskæftiget i andre brancher.

SOSU-assistenterne er til gengæld ofte inden for deres kerneområder inden for hospitaler, plejehjem og hjemmepleje, og det gælder for alle aldersgrupper. Dette står i kontrast til de andre uddannelsers afvandring fra kerneområderne. Dette kan dog også afhænge af, hvor længe de har været færdiguddannede, hvilket vi kommer ind på i det følgende afsnit.

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk

Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10

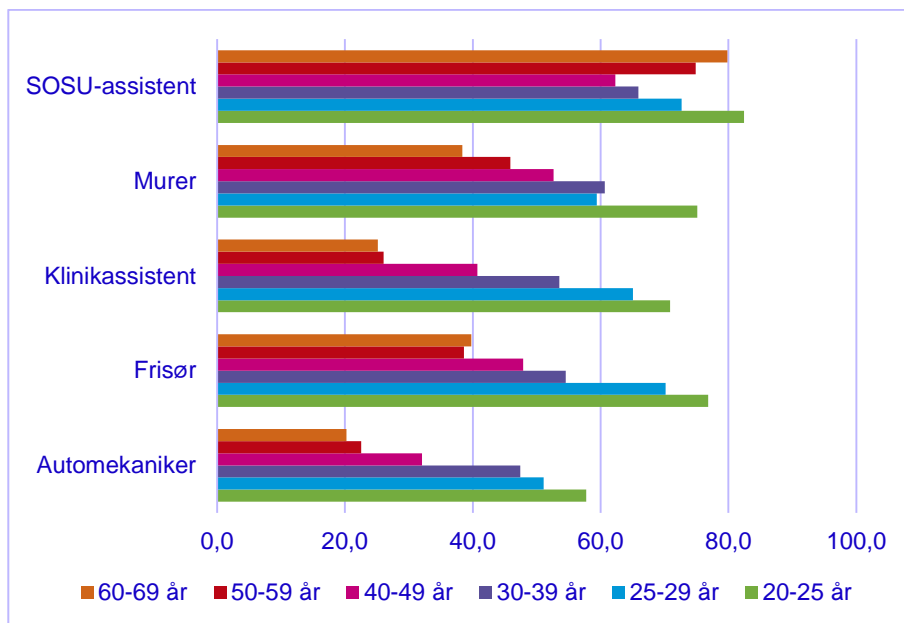
Postboks 3370

2300 København S

www.kl.dk

Side 9 af 17

Figur 3.3 Koncentration af faglærte i kernebrancher for udvalgte grupper af faglærte, 2015

Anm.: I beregningerne indgår kun personer i beskæftigelse.

Kilde: Egen beregning på baggrund af registerdata.

Opgørelsen af beskæftigelsen i forhold til alder viser ikke klart, hvor længe de nyuddannede forbliver i deres kernebranche, da nogle faglærte er over 30 år ved afslutningen af deres uddannelse.

En undersøgelse af de faglærtes beskæftigelse 10 år efter afslutningen af uddannelsen viser derimod, at næsten 80 pct. af SOSU-assistenterne fortsat har job i kernebrancherne, mens der kun er knap 55 pct. af tandklinikassistenterne, frisørerne og automekanikerne beskæftiget i kernebrancherne, jf. tabel 3.4.

Tabel 3.4 Andel af de beskæftigede i kernebranchen efter 10 år, pct.

	Mekani-ker	Murer	Frisør	Tand-Klinik-ass	SOSU ass.
Uddannet 2000	45	74	63	54	79
Uddannet 2005	54	61	53	53	78

Note: Beskæftigelse i kernebrancher jf. bilag 1.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

3.4 SOSU-assistent er ældre, når de bliver uddannet

De fleste faglærte med disse fem grupper afslutter deres uddannelse i første halvdel af 20'erne, men koncentrationen er meget forskellig mellem uddannelserne. SOSU-assistent er den gruppe med de mest spredte aldre, mens automekanikerne i høj grad afslutter deres uddannelse netop i starten

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk

Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

www.kl.dk

Side 10 af 17

af 20'erne, og over 85 pct. afslutter uddannelsen inden de er fyldt 25 år, jf. figur 1.3. Blandt nyuddannede murere og frisører er det omkring 75 pct., der afslutter deres uddannelse i første halvdel af 20'erne, mens tandklinikassistenterne ligger på en andel på godt 50 pct. i første halvdel af 20'erne.

Nogle af SOSU-assistenterne har gennemført en anden uddannelse forinden som eksempelvis frisør, hvilket er en medvirkende årsag til den sene uddannelsesafslutning. Når SOSU-assistenterne ofte afslutter uddannelsen efter 20'erne, er det alt andet lige mere sandsynligt, at de fortsat er i kernebrancherne, når de fylder 50 år eller 60 år, end hvis de næsten alle er uddannet i 20'erne som automekanikerne.

Dato: 22. januar 2018

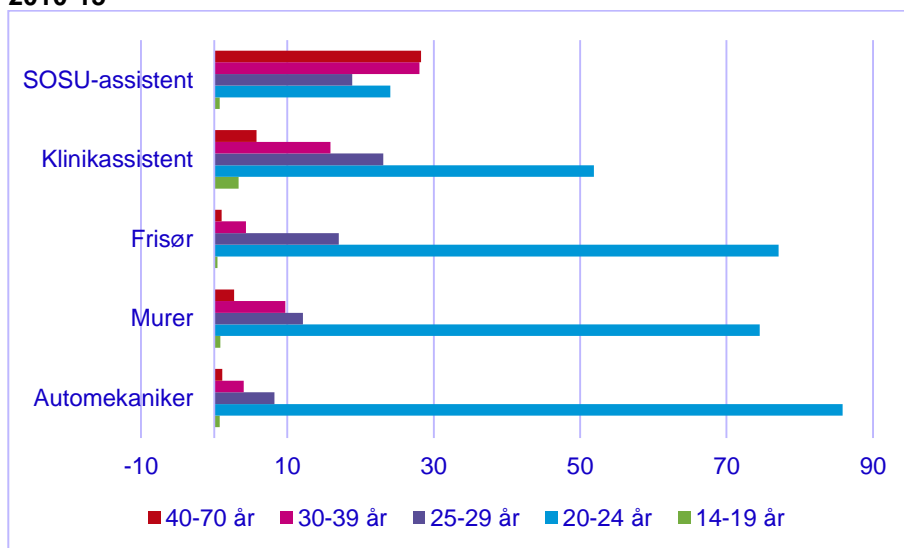
Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 11 af 17

Figur 3.4 Alder ved uddannelsesafslutning for grupper af faglærte, 2010-15

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

3.5 Frisører er oftere selvstændige

De faglærtes beskæftigelse varierer betydeligt efter både uddannelse og beskæftigelsesområde, hvor mere end 50 pct. af frisørerne inden for fagområdet arbejder som selvstændige, så er det kun godt 6 pct. af frisørerne med beskæftigelse uden for området, der er selvstændig, jf. figur 1.4. Murere og automekanikere med beskæftigelse inden for deres fagområde er også ofte selvstændige, idet mere end 15 pct. af dem arbejder som selvstændige. Det gælder også for mekanikere med beskæftigelse uden for henholdsvis autobranchen og frisørbranchen.

Derimod er hverken SOSU-assistenten eller klinikassistenten selvstændige forretningsdrivende inden for deres egen område, mens det er 6-7 pct. af SOSU-assistenten og klinikassistenten med beskæftigelse uden for deres fagområde, der er selvstændige.

Det kan være svært at afklare, hvor meget selvstændige arbejder i løbet af et år, idet der ikke er informationer om deres arbejdstid, og de selvstændige

har selv mulighed for at tilpasse deres arbejdstid til efterspørgsel og deres ønsker om beskæftigelse.

Blandt lønmodtagerne er hovedparten af mekanikerne i job på fuld tid både inden for autobranchen og udenfor denne branche, mens beskæftigelse på deltid er langt mere almindelig for de andre fire uddannelser. En årsag hertil kan være perioder med ledighed og søgning efter et job, men for mange vil det være beskæftigelse på deltid. Ledigheden er her lidt højere for tandklinikassistenter under 40 år end for de øvrige grupper.

Antallet af selvstændige er et underkantsskøn for andelen af de faglærte med egen virksomhed, da mange håndværkere og handlende har organiseret deres virksomhed som et anpartsselskab (Aps.) eller et aktieselskab (A/S), hvilket kan påvirke deres prioriteringer.

Dato: 22. januar 2018

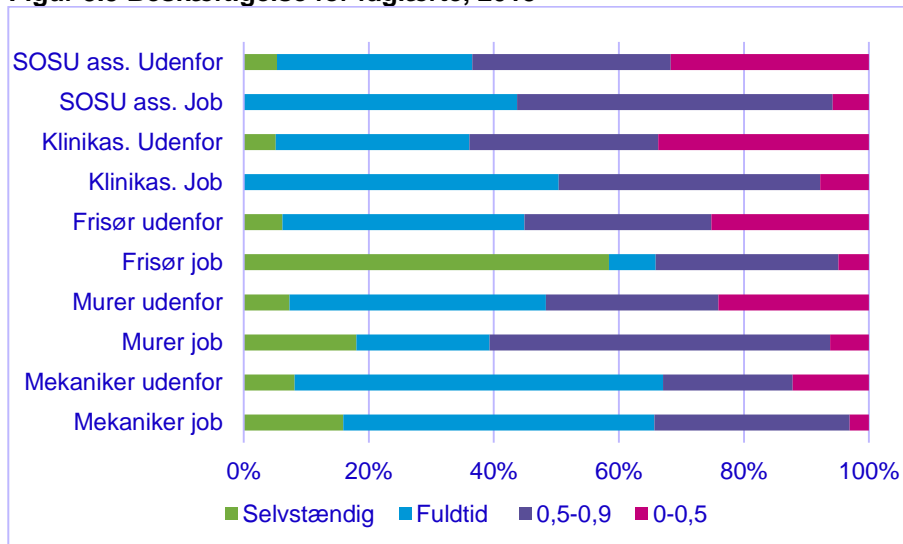
Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 12 af 17

Figur 3.5 Beskæftigelse for faglærte, 2015

Anm.: Udenfor betyder at personerne har job eller selvstændig virksomhed uden for kernebrancherne for uddannelsen. Deltidsbeskæftigelse på halv tid er angivet som beskæftigelse i et omfang på 0,5 etc.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

3.6 Lønmodtagere har højere indkomst end selvstændige

Målt på indkomsten har lønmodtagere med beskæftigelse på fuld tid en højere årsindkomst fra deres beskæftigelse end de selvstændige med den samme uddannelse, jf. figur 1.5. Det gælder uanset om personerne arbejder inden for deres kerneområde, eller de er beskæftiget udenfor, hvor der er betydelig spredning i deres erhverv. Der kan være andre fordele ved at være selvstændig, som f.eks. at de i højere grad kan bestemme deres arbejdstid og vælge deres arbejdsområde, men indtjeningsmæssigt har de ikke den samme registrerede indkomst. Lønmodtagere kan dog også i deres valg af beskæftigelse lægge vægt på arbejdsomfang og område.

Indkomsterne er i gennemsnit højest for murere og automekanikere, mens frisører og tandklinikassistenter har den lavest indkomst. SOSU-assistentene ligger indkomstmæssigt ikke så langt fra automekanikere og murere til trods for at det typisk er job i den offentlige sektor.

Dato: 22. januar 2018

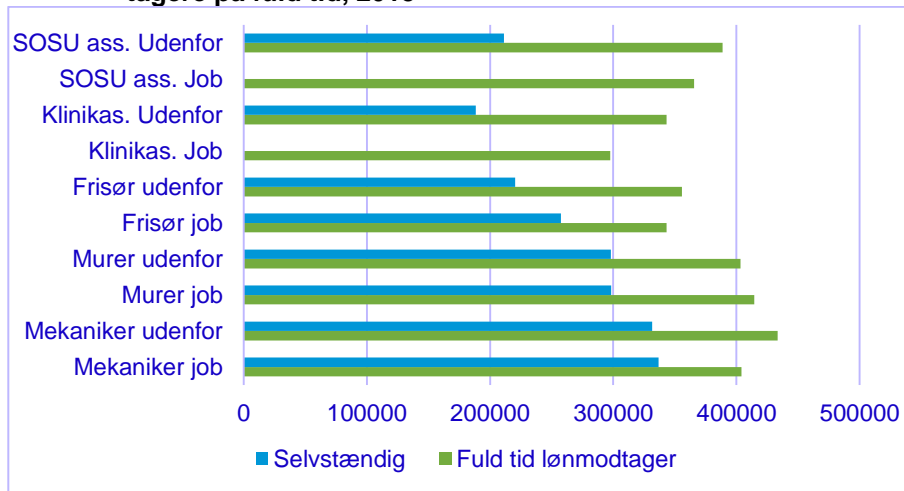
Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 13 af 17

Figur 3.6 Erhvervsindkomst for faglærte selvstændige eller lønmodtagere på fuld tid, 2015

Note: Kernebrancher for de faglærte fremgår af bilag 1.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

De selvstændige vil ofte kun have dem selv eller nogle få andre beskæftigede, idet langt de fleste virksomheder med flere ansatte er organiseret som et anpartsselskab, APS, eller aktieselskab, A/S. Det udelukker dog ikke, at eksempelvis frisører kan arbejde som selvstændige og leje sig ind i lokaler. Derved mindsker de deres risiko, men de skal til gengæld betale husleje mv.

Det er også bemærkelsesværdigt, at murere i gennemsnit har en højere indkomst i deres kernebrancher end murere udenfor, mens det forholder sig omvendt for de andre uddannelsesgrupper. Det betyder, at fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere har en højere indkomst ved at arbejde i brancher uden for deres kerneområder. Det kan muligvis skyldes, at det er de faglærte med bedste kvalifikationer, som har forladt kernebrancherne, men det virker ikke nødvendigvis plausibelt, da de formodentlig også kan opnå de højeste lønninger i kernebranchen.

En anden forklaring kunne være, at de faglærte har søgt til andre brancher, når der var jobmuligheder med en højere aflønning der.²

En tredje forklaring er, at gennemsnitsalderen blandt de faglærte uden for kernebrancherne er højere, og at de har mere erfaring og dermed højere indkomst, men til gengæld har de ikke nødvendigvis brug for deres faglige kompetence i et job uden for kernebrancherne. Det gælder især for frisører og tandklinikassistenter, som har meget fokuserede uddannelser.

Sammenlignes indkomsten for aldersgrupper er sammenhængen mellem lønmodtagere inden for kerneområderne og personer ansat uden for kerneområdet dog uændrede, og de genfindes for stort set hele landet, jf. figur B1. Indkomsterne er stigende frem til de er i 40'erne eller 50'erne og er derefter svagt faldende.

² Dette vil stemme overens med en søgeteoretisk forklaring.

De relative lønninger over den erhvervsaktive alder viser ligeledes, at murere i de fleste alderstrin har en højere indkomst som murer end uden for branchen, og det samme gælder frisører i 20'erne og 30'erne, mens indkomsten for de øvrige uddannelser ligger højere uden for kernebrancherne.

Lønmæssigt er det således mere attraktivt at vælge en uddannelse som murer eller automekaniker frem for en uddannelse som frisør eller tandklinikassistent, og det gælder uanset om de fortsætter i kernebrancher eller om de flytter til andre brancher. Ulempen kan være, at det ikke er interessant for nogle af de unge at fikse biler eller sætte fliser op.

3.7 Sammenfatning og konklusion

Flere prognoser fremhæver, at der vil opstå en mangel på faglærte inden for en overskuelig årrække, og formålet med dette notat er at belyse de faglærtes beskæftigelse og indkomst. Derved stiller notatet spørgsmålstejn ved præcisionen og anvendeligheden af de fremlagte prognoser for behovet for faglærte.

Vi har udvalgt fem grupper af faglærte med forskellige karakteristika og med specifikke kernebrancher for deres arbejdsfunktion. Personerne med de valgte uddannelser har alle en høj beskæftigelsesfrekvens frem til de er i 60'erne. De fleste faglærte afslutter deres uddannelse i starten af 20'erne, mens SOSU-assistenterne afslutter deres uddannelse mere spredt.

Efter afslutningen af uddannelsen forlader de faglærte løbende deres kernebrancher, og især automekanikere synes at have let ved at finde beskæftigelse inden for andre brancher. Der er også under 40 pct. af frisører og tandklinikassistenterne i deres kernebrancher i 50'erne, mens andelen er højere for murere og SOSU-assistenter.

Indkomstmæssigt klarer de faglærte uden for kernebrancherne sig ofte bedre end eller lige så godt som de faglærte i kernebrancherne. Det føjer ny information til om de faglærtes mobilitet, idet de synes at opnå tilsvarende eller svagt bedre indkomster ved at flytte til andre områder. I nogle tilfælde kan de udnytte deres faglige kompetencer, men i andre tilfælde må de overvejende være deres personlige kompetencer, der spiller en rolle.

De faglærte kan således søge job uden for deres kernebrancher og vente på et attraktivt tilbud. Det rejser nye spørgsmål om retningen og dimensioneringen af det fremtidige uddannelsessystem for faglærte.

Det vil dog være oplagt at fokusere på at udbyde de fleksible erhvervsuddannelse, som har gode muligheder for at anvende deres kvalifikationer inden for flere jobfunktioner. Det gælder især i de tyndt befolkede områder, hvor det er dyrt at opretholde mange erhvervsuddannelser, fordi der ikke er så mange unge. Det vil give dem flere muligheder for beskæftigelse, uanset om de forbliver i kernebrancherne eller søger over i andre brancher.

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894
Dok. ID: 2477250

E-mail: NIHB@kl.dk
Direkte: 3370 3235

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 15 af 17

Bilag 1 – Faglærtes kernebrancher

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

 E-mail: NIHB@kl.dk
 Direkte: 3370 3235

 Weidekampsgade 10
 Postboks 3370
 2300 København S

 www.kl.dk
 Side 16 af 17

Afgrænsning af brancher for faglærte:

Uddannelses	Brancher	Kommentar
Automekaniker	Bilhandel Autoværksteder	
Frisør	Frisørsalon	
Murer	Flere brancher inden for bygge og anlæg	
SOSU-assistent	Hospitaler Læger mv. Plejhjem Døgninginstitutioner	
Tandlægeklinikassistent	Praktiserende tandlæger	Det virker som om, det også omfatter børnetandplejen i kommunerne

Bilag 2 Uddannelse for faglærte i 40'erne og 50'erne

Automekanikere

40'erne	Andel	50'erne	Andel
Automekanikere	89,4	Automekanikere	90,1
Maskinteknisk, KVV	2,6	Maskinteknisk, KVV	3,2
Maskinteknisk, MVU	1,9	Maskinteknisk, MVU	1,2
Pædagog, MVU	0,8	Maskinteknisk, teknisk videnskab, MVU	1,1
Teknisk, KVV	0,6	Politi, MVU	0,9

Murere

40'erne	Andel	50'erne	Andel
Murer	86,6	Murer	85,2
Byggeri- og anlægsteknisk, MVU	6,1	Byggeri- og anlægsteknisk, MVU	3,9
Byggeri- og anlægsteknisk, KVV	2,4	Byggeri- og anlægsteknisk, KVV	3,4
Pædagog, MVU	1,5	Pædagog, MVU	1,8
Bygnings- og anlægsteknisk, MVU	0,5	Bygnings- og anlægsteknisk, MVU	1,7

Frisører

40'erne	Andel	50'erne	Andel
Frisør	87,0	Frisør	88,9
Pædagog, MVU	7,1	Pædagog, MVU	7,2
Folkeskolelærer, MVU	1,4	Folkeskolelærer, MVU	0,9
Sygepleje og sundhedspleje, MVU	0,6	Socialrådgivning mv., MVU	0,3
Socialrådgivning mv., MVU	0,6	Sygepleje og sundhedspleje, MVU	0,3

Dato: 22. januar 2018

Sags ID: SAG-2017-04894

Dok. ID: 2477250

Tandklinikassistent

40'erne	Andel	50'erne	Andel
Tandklinikassistenter	78,5	Tandklinikassistenter	69,2
Tandplejer mv. MVU	5,6	Pædagog, MVU	6,6
Pædagog, MVU	4,2	Tandplejer mv. MVU	6,5
Kontoruddannelser	2,4	Kontoruddannelser	3,1
Sygepleje og sundhedspleje, MVU	2,1	Sygepleje og sundhedspleje, MVU	2,4

 E-mail: NIHB@kl.dk
 Direkte: 3370 3235

 Veidekampsvej 10
 Postboks 3370
 2300 København S

 www.kl.dk
 Side 17 af 17

Social- og sundhedsassistent

40'erne	Andel	50'erne	Andel
Social- og sundhedsuddannelsen	83,2	Social- og sundhedsuddannelsen	93,1
Sygepleje og sundhedspleje, MVU	6,9	Sygepleje og sundhedspleje, MVU	2,3
Pædagog, MVU	2,8	Pædagog, MVU	0,9
Socialrådgivning mv., MVU	1,2	Omsorgsarbejde, KVVU	0,6
Kontoruddannelser	0,7	Administrationsøkonom mv., MVU	0,6